

INLEIDING EN OVERWEGING UITGESPROKEN DOOR LENY BEEMER BIJ DE 4^E VIERING VAN DE
STICHTING OECUMENISCHE VIERINGEN EINDHOVEN

VIERING 5 JUNI 2010

STEFANUS, DE HEMEL OPEN

Inleiding

In de verhalen van de jonge kerk, zoals we die in de Handelingen lezen, zien we, hoezeer de blijde boodschap van Jezus Christus onder druk staat, zowel door interne conflicten als door bedreigingen van buiten de gemeente. Intern lijken de conflicten op een bevredigende wijze telkens weer te worden opgelost: vandaag horen we, hoe de onvrede van de hellenistische leerlingen ten opzichte van de Hebreëen wordt beslecht door, na overleg met de hele gemeente, diakenen aan te stellen. Diaconie verstaan we vooral als zorg voor de meer materiële kant van mensen. Hier ging het echter ook om Griekstalige joden, die het Hebreeuws niet konden volgen en zich in veel opzichten daarom achtergesteld voelden. De zeven die gekozen werden waren allen Griekstalig, zodat zij ook de verkondiging voor de hellenisten konden verzorgen. Vol van Geest en van wijsheid moesten ze daarom zijn. Vooral Stefanus wordt met die gaven gekenschetst.

Mogelijk stelt Lucas het intern allemaal wat mooier voor, dan de werkelijkheid was. Bij Paulus horen we ook veel andere geluiden. Maar Lucas had met zijn Handelingen een duidelijke doelstelling: niet het schrijven van een historisch verslag, maar de verkondiging dat Gods Rijk komende is. Dat moet doordringen tot in de grootste machtscentra van die tijd, met name in Rome.

Het verhaal van vandaag over Stefanus staat helemaal in dat teken. Het verkondigen van de boodschap van Jezus Christus, waarin een nieuwe orde wordt verkondigd van een nieuw koninkrijk dat komende is, is zeer riskant ten opzichte van de sterke Romeinse macht. Maar hij krijgt ook te maken met tegenstand van andere joodse groeperingen, die deze profetische boodschap van Jezus, de Gezalfde van God, niet willen aanvaarden.

Maar Stefanus heeft een sterke overtuigingskracht, waardoor het aantal leerlingen snel groeit. Net als bij Jezus, proberen zijn tegenstanders hem op woorden te vangen, die zouden indruisen tegen de Wet van Mozes. Stefanus echter blijkt de wet goed te kennen en onderbouwt zijn verkondiging met citaten uit Wet en Profeten. Dat roept woede op, zeker als Stefanus zijn tegenstanders ook nog eens verraders en moordenaars noemt.

Het heeft hem zijn leven gekost. Maar zelfs als hij weet, dat ze hem zullen doden, blijft hij getuigen van Jezus, de Christus, Gods Gezalfde: 'Ik zie de hemelen open' roept hij uit, 'ik zie Gods heerlijkheid en Jezus aan zijn rechterzijde.'

Stefanus wordt zo een voorbeeld voor alle volgelingen van Jezus die hun overtuiging met de martelaarsdood moesten bekopen.

Dit alles lijkt ver van ons af te staan. Heeft zo'n verhaal ons nog wel iets te zeggen? Wie wordt in onze tijd nog martelaar voor zijn geloofsovertuiging? En wat wil dat zeggen: de hemel open zien?

Elk Schriftverhaal blijkt echter bij nadere beschouwing altijd weer actueler te zijn dan we in eerste instantie denken. We zullen er straks verder over nadenken.

Overweging

Vorige week was ik bij de presentatie van een boek van Marc van der Post, al jarenlang werkzaam in een arme wijk in Buenos Aires, gezonden door de organisatie 'Mensen met een Missie'. Hij woont zelf midden in die wijk met zijn vrouw Alejandra en dochtertje Clara. Ik mocht ze in 2007 bezoeken en ben mee geweest naar een bijeenkomst van vrijwilligers van de kapelgemeenschap, die als een van de vele locaties van een grote parochie een heel eigen weg gaat, laagdrempelig met grote inbreng en gelijkwaardigheid van de mensen zelf.

In zijn boek tekent hij niet alleen met voorbeelden, hoe in deze wijk wordt geloofd en omgegaan met levensvragen, maar ook hoe hij zelf is ontwikkeld van 'presentiepastor' tot gewoon 'buurman'. Zijn professionaliteit als pastor is uitgegroeid tot een sterke verbondenheid als gelovig mens samen met de mensen om zich heen. Het maakt zijn positie ook kwetsbaar. Een vanzelfsprekend gezag vanuit een pastorale positie heeft hij niet meer. Hij is vrijwilliger met de vrijwilligers en staat vanuit de officiële kerk onder kritiek. Hij loopt risico's. Het leven in zijn wijk is weerbarstig. Er zijn veel problemen, armoede gaat vaak hand in hand met relatieproblemen, ontsporende kinderen, alcoholisme, geweld, etc. Maar er gebeuren ook prachtige dingen, die veelal niet worden gezien of opgemerkt. Mensen blijken veel meer te kunnen, dan ze zelf weten, dragen in veel gevallen een vanzelfsprekende zorg voor elkaar en delen met elkaar van hun armoede. Marc vertelt, hoe hij geleidelijk vooral de krachten en de mogelijkheden van de mensen uit zijn wijk heeft leren zien en deze heeft aangeboord. Telkens weer zoekt hij hoe deze krachten aan het licht te brengen, ze in Gods licht te plaatsen, maar dan wel in de gewone dagelijkse omgang met de vrijwilligers van de kapelgemeenschap, met alle 'buren' om zich heen. Daar groeien mensen van, daar groeit hij zelf van.

Toen ik bij mijn voorbereiding het verhaal van de jonge christengemeente in Handelingen 6 nog eens las, moest ik meteen aan het verhaal van Marc denken. Ook de christenen van die tijd vormden zeer gemêleerde gemeenschappen met alle problemen van dien. Er was duidelijk ook zorg nodig en vraag naar gelijkwaardige aandacht. Opvallend in het verhaal van Handelingen 6 is, dat heel de gemeenschap mee mocht praten en denken hoe de problemen op te lossen. Geen oplossing van bovenaf, van leiders, die weten wat goed voor jou is, maar samen zoeken naar mogelijkheden, althans, zo beschrijft Lucas dat. In dit geval werden diakenen aangesteld, mensen uit hun midden, die voldoende wijsheid in zich hadden om met zorg ieder te geven wat nodig was. Stefanus was één van hen. De vergelijking met Marc in Buenos Aires gaat natuurlijk maar gedeeltelijk op. Stefanus kreeg wel een bepaald soort gezag doordat hij was gekozen en met handenoplegging gezonden om zijn taak te vervullen. Maar ik zie vooral overeenkomst in de wijze, waarop Stefanus later zichzelf als geloofsgetuige laat kennen. In navolging van Jezus van Nazareth geeft Stefanus op een nieuwe manier gestalte aan wet en profeten. Daar getuigt hij tenminste in zijn redevoering van. Hij gaat niet uit van allerlei vastgestelde regels en dogma's, maar kijkt vooral naar wat mensen nodig hebben en hoe je elkaar kan dragen en bemoedigen. Dat doet 'wonderen' bij mensen, zoals we dat ook zien in het verhaal van Marc van der Post. Joodse leiders zien deze benadering als een bedreiging van hun gezag en Stefanus moet zich verantwoorden. De redevoering, die Stefanus daarop uitspreekt is nogal wat. Met heldere argumenten en schriftverwijzingen spreekt hij een regelrechte aanklacht uit aan het adres van de religieuze leiders. Hij verwijt ze, dat ze de heilige Geest in de weg zitten, dat ze zich zelfs tegen de Geest verzetten, en dat dit al generaties lang gebeurt. Stefanus weet, dat hij hiermee zijn eigen doodvonnis tekent, maar hij kán niet anders dan getuigen van wat hij als waarheid heeft leren kennen in Jezus, de Mensenzoon bij uitstek. Het visioen, dat hij dan tekent, is in wezen een ontroerend getuigenis: De hemel open, de Mensenzoon, de Gezalfde, Christus aan Gods rechterhand. Lucas tekent in Stefanus een leerling van Jezus ten voeten uit. Hij maakt zelfs de vergelijking compleet door Stefanus vlak voor zijn sterven dezelfde woorden in de mond te leggen die Jezus bij zijn kruisdood sprak.

Stefanus, eerste martelaar van het christendom, die 'de hemel open' zag.....

De actualiteit van dit verhaal dringt zich onmiddellijk op. Niemand wordt in onze kerken meer gestenigd vanwege een profetische verkondiging en levenshouding, maar mensen, die opkomen voor de evangelische boodschap en daarmee kritisch staan tegenover allerlei van 'boven' opgelegde decreten en wetten, worden wel monddood gemaakt. De bevrijdingstheologie, het straatpastoraat, de

basisbewegingen, de kerk van onderop, de inbreng van vrijwilligers in lokale gemeenschappen, voorgangers, die kritisch zijn, dit alles wordt geleidelijk steeds meer opgevat als bedreigingen van de 'ware' traditie, als ondermijning van het kerkelijke gezag. Maar misschien is het wel al te gemakkelijk, om het verhaal van Stefanus zo naar ons toe te trekken. Het is toch weerbarstiger dan dat.

Ook wij zelf houden graag vast aan tradities, aan veroverde posities, aan onze eigen gegroeide overtuigingen. De jonge Kerk was revolutionair en door de eeuwen heen zijn telkens weer, ook binnen de kerken, grote of kleine revoluties ontstaan, die als vernieuwend vastgeroeste verouderde ideeën verwierpen. Er is altijd een dynamiek van enerzijds vastzetten van verworven inzichten en anderzijds weer het doorbreken daarvan. In alle tijden vinden we hoeders van de ene waarheid én profeten, die opkomen voor wat zwak en weerloos is en die daarom machtsstructuren willen doorbreken. Ook wij leven in een wereld met machtsstructuren, die doorbroken zouden moeten worden. Erik Borgman schrijft daarover indringend in zijn boekje 'Wortelen in vaste grond', dat hij vorig jaar schreef voor de maand van de spiritualiteit. Hij betoogt, dat we telkens moeten blijven zoeken naar Waarheid in ons leven hier en nu. En dan niet waarheid als een vastgelegd pakket van dogma's en wetten, niet als een claim tegenover andere meningen, maar Waarheid als de kern van ons menszijn, als de levenskracht, waaruit we putten en die van God komt. Die hoeven we niet te bewerken, die is er altijd al, die draagt ons in het hier en nu. Dat is, zo zegt Erik, de blijde boodschap die in Jezus Christus aan ons wordt geopenbaard, dat is Gods Koninkrijk, dat komende is. Dat is, zo vertaal ik het hier, 'de hemel open'. Hemel en aarde zonder grenzen, Gods liefde, die alle grenzen doorbreekt. Kunnen we dat meezeggen? Kunnen we dat ook zo zien?

Het vraagt openheid voor zowel oude als nieuwe dingen, loslaten en opnieuw durven beginnen. Het vraagt ook openheid voor wat anderen beleven en inbrengen, leren 'zien' waar in mensen en situaties de hemel open gaat en daarvan getuigen, tegen de stroom soms in, tegen machten en krachten die menen de waarheid in pacht te hebben.

Om dit te kunnen én vol te houden vraagt het vooral ook verbondenheid met die grensdoorbrekende liefde van God, die in Jezus menselijk tastbaar is geworden en die naar ons blijft uitgaan ook nu Hij voor altijd leeft bij God. In Jezus is hemel en aarde bij elkaar gekomen, in Hem worden grenzen van 'boven' en 'beneden' doorbroken.

Zomaar in ons leven van alledag zien we soms even die open hemel, zien we Gods liefde doorbreken door alle gebrokenheid heen.

Ik zag dat in de ervaringen van Marc van der Post daar in Buenos Aires, ik zie dat soms ook om me heen in mensen, door wie Gods licht wel lijkt te schijnen, mensen, die zorg dragen voor elkaar, mensen, die elkaar bemoedigen en bevestigen, mensen, die blijven volhouden te zoeken naar wat goed en waar is en die weg gaan tegen vele weerstanden en teleurstellingen heen. Ik zie dat in de verhalen van mensen van weleer, van de eerste christenen, van getuigen als Stefanus...

Dat ook wij meer en meer de hemel open zien, erop vertrouwend, dat Gods Koninkrijk er al is, dat Gods Gezalfde, Jezus Christus, met grenzenloze liefde onze barricaden blijft doorbreken. Dat ook wij mensen zullen zijn, die moedig en met een open blik opkomen voor wat waar en goed is in het licht van Gods waarheid en goedheid.

Dat het zo moge zijn.